

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka.

Agata Pajkert-Skadłubowicz

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

- TRUDNE ZACHOWANIA – to takie zachowania, które przeszkadzają dorosłym jak i samym dzieciom oraz negatywnie odbijają się na atmosferze relacji rodzica z dzieckiem.

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

- O kłopotach z dzieckiem warto myśleć w kontekście trzech rodzajów zachowań:

1. Zachowania drażniące

adekwatne do wieku zachowania, które niepokoją rodziców, do grupy tej należą:

- Budzące niepokój sporadyczne zachowania dziecka,
- Częste drażnienie dorosłych – zachowania typowe dla dziecka w danym wieku,
- Trudności dostrzegane tylko przez rodziców o zbyt wygórowanych wymaganiach

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

2. Zachowania niepożądane

nieodpowiednie do wieku i poziomu rozwoju dziecka zachowania, które stanowią problem dla rodziców, innych dorosłych lub samego dziecka.

Zachowania te mogą być zwiastunem poważniejszych problemów.

3. Zaburzenie

zbiór niepożądanych zachowań dziecka, trwających co najmniej kilka miesięcy. Zaburzenie znacząco wpływa na funkcjonowanie dziecka i jego otoczenia.

Rozpoznanie u dziecka zaburzenia związane jest z odnalezieniem w jego funkcjonowaniu wielu trudnych, problemowych zachowań, które układają się w charakterystyczny obraz.

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

- PRZYCZYNY trudnych zachowań lub zaburzeń u dzieci są złożone.

TEMPERAMENT
(GENY)

CHARAKTER
(WYCHOWANIE)

OSOLOWOŚĆ

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

- **Agresja** – zachowanie zwrócone przeciw innym osobom (również przeciw sobie samemu) i przedmiotom oraz działanie na ich szkodę. Agresja może przybierać formy fizyczne i psychiczne.

CZYNNIKI RYZYKA, KTÓRE MOGĄ MIEĆ NIEKORZYSNY WPŁYW NA KSZTAŁTOWANIE SIĘ NIEPOKOJĄCYCH ZACHOWAŃ I ZABURZEŃ U DZIECI

ZWIĄZANE Z DZIECKIEM:

- geny, czyli temperament (trudności z zapanowaniem nad emocjami, łatwe wpadanie w złość, impulsywność);
- Przewlekła choroba dziecka;
- Trudności w uczeniu się;
- Słabo wykształcone umiejętności społeczne

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

CZYNNIKI ZWIĄZANE Z RODZICAMI:

- Samotne rodzicielstwo;
- Konflikty między rodzicami;
- Choroba rodziców;
- Sprzeczne poglądy rodziców dotyczące postępowania z dzieckiem;
- Nieokazywanie dziecku ciepła i zaangażowania;
- Zwracanie uwagi na porażki dziecka;
- Zbyt surowe lub zbyt pobłażliwe metody wychowawcze rodziców;
- Stosowanie kar cielesnych wobec dziecka;
- Niewłaściwe oczekiwania wobec możliwości rozwoju dziecka (nadmierne oczekiwania)

▪ CZYNNIKI, KTÓRE MOGĄ MIEĆ OCHRONNY WPŁYW NA KSZTAŁTOWANIE SIĘ NIEPOKOJĄCYCH ZACHOWAŃ I ZABURZEŃ U DZIECI

ZWIĄZANE Z DZIECKIEM:

- Rozwinięte umiejętności społeczne
- Rozwinięte umiejętności i zdolności uczenia, odnoszenie nawet drobnych sukcesów

ZWIĄZANE Z GRUPĄ SPOŁECZNA:

- Akceptacja przez rówieśników;
- Utrzymywanie kontaktów w grupie rówieśniczej.

ZWIĄZANE Z RODZICAMI I RODZINĄ:

- Dobra, stabilna relacja, przynajmniej jednym z rodziców;
- Wspierający i posiadający autorytet rodzice;
- Przewidywalny styl życia rodziny;
- Wzajemne pozytywne interakcje w rodzinie;

ZWIĄZANE Z OTOCZENIEM:

- Bezpieczny dom
- Zorganizowany czas pozalekcyjny;
- Kontakt z mediami prezentujący ograniczoną ilość przemocy i okrucieństwa.

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

- **Umiejętność właściwego reagowania na zachowania trudne to: znajomość specyfiki rozwoju dziecka oraz umiejętność dokonywania bardziej wnikliwej analizy przyczyn.**
- **Każde dziecko posiada całą gamę zachowań, które można określić jako jego indywidualny repertuar zachowań.**

Do wykonania jednej czynności potrzeba nam wielu zachowań.....

Ile zachowań trzeba wykonać, żeby umyć zęby????

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

1. Zapalenie światła,
2. Naciśnięcie klamki
3. Odkręcenie wody,
4. Otworzenie drzwi do łazienki;
5. Wejście do łazienki;
6. Stanięcie przed umywalką;
7. Chwycenie szczoteczki;
8. Zmoczenie szczoteczki;
9. Odkręcenie pasty;
10. Podniesienie szczoteczki;
11. Wyciśnięcie pasty na szczoteczkę;
12. Odłożenie pasty na szczoteczkę;
13. Zakręcenie pasty;
14. Odłożenie pasty;
15. Odkręcenie wody;

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

16. Podniesienie kubka;
17. Nalanie wody do kubka;
18. Postawienie kubka;
19. Chwycenie szczoteczki;
20. Kręcenie kółek w prawo;
21. Kręcenie kółek w lewo;
22. Wykonywanie ruchów na zewnętrznej powierzchni zębów;
23. Czyszczenie wewnętrznej części zębów;
24. Czyszczenie powierzchni żujących i tylnych;
25. Mycie zębów przednich;
26. Płukanie ust wodą;
27. I tak dalej bo czeka nas jeszcze wiele czynności zanim wyjdziemy z łazienki.....

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

- Myśląc o zachowaniu dziecka często kategoryzujemy.....

Dziecko grzeczne

Dziecko spokojne

Dziecko niegrzeczne

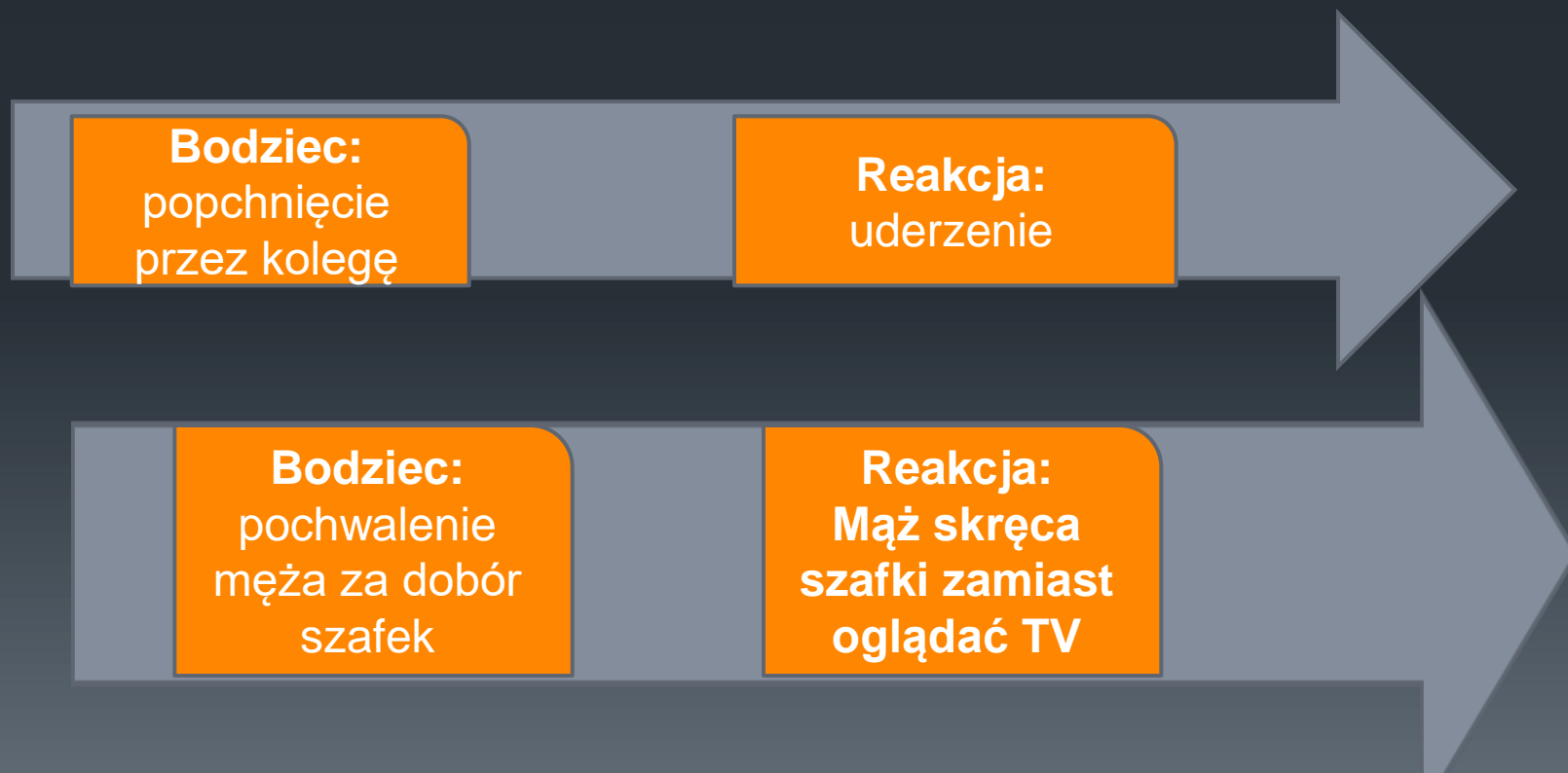
Dziecko impulsywne

- Chcąc zmienić zachowanie dziecko warto nauczyć się je spostrzegać....

Analiza zachowania, czyli co dokładnie wpływa na zachowanie ???

- ZASADA BEHAWIORYZMU:

Organizm działa pod wpływem bodźców. Słynny konstrukt S-R, który oznacza, że istnieje związek między bodźcem, a reakcją... np.

- Inny behaviorysta Edward Thorndike stworzył inną zasadę behawioryzmu, - prawo efektu, które brzmi: „Nagradzane zachowanie będzie się powtarzało częściej”

Z kolei Skinner, modyfikując prawo Thorndike, twierdząc, że w zależności od rodzaju wzmocnienia mogą pojawić się określone zmiany w częstotliwości zachowania.

PRZYKŁAD: jeśli ktoś się do nas uśmiechnie, to będzie to zachowanie. Jeśli je nagrodzimy – czyli odwzajemnimy uśmiech to możemy się spodziewać kolejnych dowodów sympatii, jeśli zaś nasza mina będzie wskazywać na dezaprobatę to szansa na kolejne dowody sympatii zmaleje.

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

- ZACHOWANIA kształtują NASTĘPSTWA.
- Jeśli po zachowaniu pojawi się COŚ , co zwiększy częstotliwość tego zachowania, to w przyszłości nazwiemy to WZMOCNIENIEM.
- Jeśli natomiast zmniejszy się częstotliwość zachowania, to będzie to KARA.
- Wzmocnienie może być dodaniem czegoś, a więc NAGRODĄ (wzmocnienie pozytywne cukierek za wykonanie zadania) lub usunięciem czegoś negatywnego – WZMOCNIENIE NEGATYWNE (uniknięcie mandatu za wykroczenie).

WZORCE KSZTAŁTOWANIA ZACHOWAŃ

- ZACHOWANIA POŻĄDANE:

Zachowanie pożądane + wzmocnienie pozytywne (nagroda) = więcej zachowań pożądanych

Wyniósł śmieci + radość mamy i pochwała = chętnie zrobi to następnym razem

Zachowanie pożądane + brak wzmocnienia (uwagi) = mniej zachowań pożądanych

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

**Wyniósł śmieci + nikt nie zauważył = nie zrobi tego następnym razem bo pomyśli:
„ Chyba nie warto się starać bo i tak nikt nigdy tego nie zauważa”**

**Wyniósł śmieci + mama jęknęła „no widzisz... a tych butelek, co stały przy koszu
to już nie wyrzuciłeś = nie pójdzie następnym razem bo pomyśli „o nie, nie idę
następnym razem – zawsze się czepia”**

ZACHOWANIA NIEPOŻĄDANE

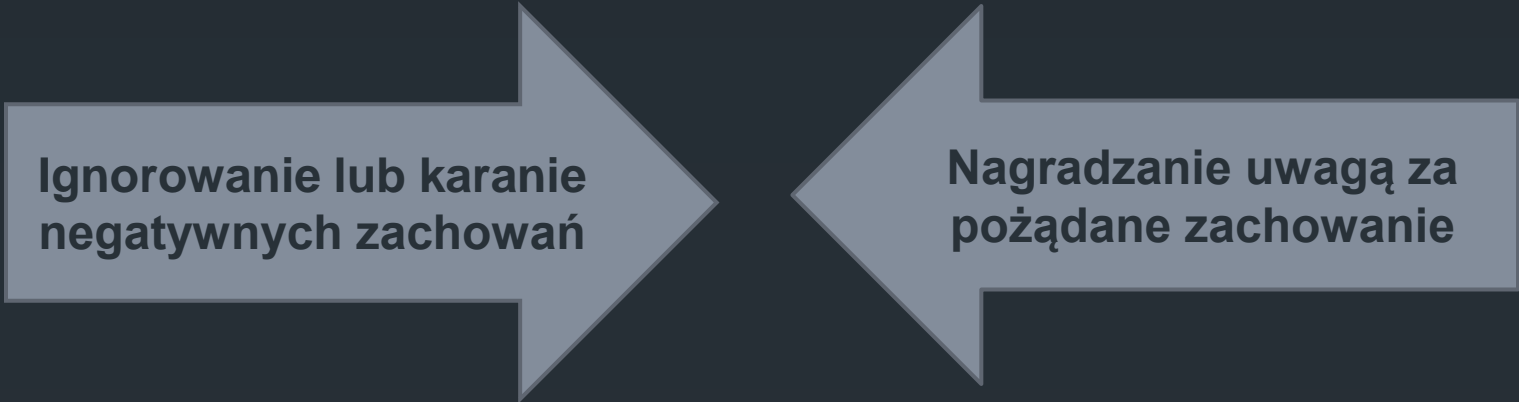
Zachowania niepożądane + wzmocnienie pozytywne (nagroda/uwaga) = więcej zachowań niepożądanych

Zachowanie niepożądane + brak wzmocnienia (nagrody/uwagi) = mniej zachowań niepożądanych

WMOCNIENIEM jest reakcja rodzicielska na to zachowanie.

- Świadomie chwalać i wyciągając konsekwencje, znacząco wpływamy na zachowanie naszych dzieci.
- Dzieci doskonale obserwują rodziców i ich reakcje na różne sytuacje (frustracje, umiejętność rozwiązywania konfliktów i inne trudne sytuacje) . Obserwując nas rodziców dzieci uczą się radzenia sobie z własną frustracją, złością oraz konfliktami rówieśniczymi....

-
- Podstawowym błędem jest to, że dorośli często wzmacniają negatywne zachowania dzieci zwracając na nie uwagę....

- **ZASADA:**

1. Jak najczęściej nagradzamy dziecko za pozytywne zachowania i poświęcamy mu uwagę.
2. Przestajemy nagradzać je swoją uwagą w sytuacji, gdy są niegrzeczne -> ignorujemy lub wyciągamy inne konsekwencje.

ZASADY

Przypomnienie zasady to powtórzenie dziecku naszych oczekiwań zanim pojawi się niepożądane zachowanie lub tuż po tym jak ono się pojawi...

Formułowanie oczekiwań to tworzenie obowiązujących zasad...

W TYM DOMU

1. Nie krzyczymy
2. Nie bijemy
3. Nie obrażamy

⚠ Dzieciom nie wolno dotykać telefonów ani komputerów dorosłych bez specjalnego pozwolenia

ZAWSZE MOŻNI

- Przytulić się
- Napić się wody
- Zjeść owoc lub warzywo
- Pójść do swojego pokoju
- Czytać książkę

OBOWIĄZKI DZIECI

- Mycie zębów rano i wieczorem
- Ubranie się rano
- Sprzątanie po swoim posittku
- Zapinanie pasów w samochodzie
- Sprzątanie po zabawie
- Adrabianie pracy domowej
- Składanie po sobie ubrań
- Jedzenie do godziny 19³⁰
- Leżenie w łóżkach od godziny 21

ZASADY GRANIA

Żeby grać, trzeba spełnić wszystkie obowiązki.
W ciągu weekendu każdemu przysługuje godzina grania.
W tygodniu granie można zdobyć:

1 godzina czytania = 1 godzina grania	1 godzina zabawy na dworze = 1/2 godziny grania
---------------------------------------	---

1 godzina pomocy w sprzątaniu lub gotowaniu = 1 godzina grania
--

ZŁOŚĆ

Agresja - jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami dziecka

- Marcin wyśmiewa się z wyglądu Kasi.
- Jacek napisał na tablicy: „Ola jest głupia.”
- W czasie kłótni zdenerwowana Zosia rzuciła zeszytem.
- Jurek opluł Krzysia.
- Czarek uderzył Tomka butelką z herbatą.
- Iza kopnęła Ewę.

Kodeks złości

- „Jedną z technik jest ukierunkowanie wybuchu złości w stronę zachowań bardziej akceptowalnych. Warto podpowiedzieć dziecku, jakie zachowania będą przez nas akceptowane, a jakie nie. W momencie gdy zaczyna się wybuch złości, staramy się wspólnie odnieść do wiszącego nad biurkiem (wcześniej ustalonego z dzieckiem) kodeksu złości:

1) Mam prawo do złości, wolno mi się złościć.

2) Gdy jestem zły:

- narysuję to, co lubię rysować;
- powiem bez użycia brzydkich słów, co mi przeszkadza;
- przerwę pracę na pięć minut i poćwiczę razem z wolontariuszką.

3) Gdy jestem zły, nie wolno mi:

- mówić brzydkich słów, pisać, krzyczeć;
- nikogo (w tym siebie) uderzyć, szczypać, pluć;
- niszczyć rzeczy wspólnych, innych osób czy swoich (książek, zeszytów itd.) [...]

Przykładowy Kodeks Złości

- Każdy może być zły .
- Można (=OK)
- zacisnąć mocno pięści,
- wyrwać z brudnopisu kartkę i mocno ją zgnieść,
- pójść na dywan i mocno tupnąć nogą,
- pokazać koledze czerwoną kartkę – umowny znak, który odczytujemy „jestem zły”
- 3. Jednak nie można wtedy (= konsekwencja):
 - używać wulgarnych słów i obraźliwych gestów,
 - szarpać, bić się (nauczyciel wyłącza z gry),
 - niszczyć przedmiotów (odkupić, zwrócić, przeprosić kolegę),
 - nikogo krzywdzić

Przykłady zasad z kodeksu złości

MOŻNA = BRAK KONSEKWENCJI

- Powiedzieć głośno i bez przekleństw, że jest się złym i dlaczego
- Pójść na samotną wyspę/strefę złości (własny pokój, łóżko, korytarz szkolny, pokój pani pedagog)
- Usiąść na 5 minut tyłem do klasy i napisać na kartce słowo „strajk”
- Narysować złość
- Podrzeć kartki/gazety z niebieskiego pudełka złości
- Płakać
- Tupać nogami
- Odejść od dorosłego, ale pozostać w zasięgu jego wzroku
- Uderzać rękami o podłogę

- Posłuchać muzyki i poskakać przy niej
- „Znęcać się” nad plasteliną
- Wyplakać się
- Skakać przez 2 minuty na podłodze lub materacu
- Obmyć twarz zimną wodą
- Odejść w kąt
- Porozmawiać z dorosłymi na osobności
- Posiedzieć na podłodze

■ NIE WOLNO = KONSEKWENCJE

- Chodzić za mamą i wrzeszczeć
- Pluć
- Przeklinać
- Obrażać innych
- Bić siebie i innych
- Niszczyć rzeczy innych osób i wspólnych
- Rzucać przedmiotami
- Robić sobie i innym krzywdy (gryźć, drapać, uderzać, wrywać włosów, ciągnąć po podłodze)
- Psuć wytworów pracy innych

Przykłady konsekwencji z kodeksów złości

- utrata określonego przywileju.
- Dodatkowe obowiązki (przejęcie obowiązków innych).
- Naprawianie szkód” (Kołodowski, Pisula, 2016).

- BIBLIOGRAFIA:

A. Kołakowski, A. Pisula: „Sposób na trudne dziecko...”, GWP, Sopot, 2016

.....dziękuję za uwagę 😊